

■ **Олена Жихор**
Olena Zhukhor

Доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки Харківського інституту банківської справи Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ)

Sc.D. (Economics), Professor, Head of the Department of Finance and Financial and Economic Security of the Kharkiv Institute of Banking of the University of Banking of the National Bank of Ukraine (City of Kyiv)

E-mail: olenazet@mail.ru

■ **Валерія Баранова**
Valeriia Baranova

Кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та фінансів Харківського національного університету внутрішніх справ

Ph.D. (Economics), Associate Professor of the Department of Economics and Finance of the Kharkiv National University of Internal Affairs

E-mail: valeria_baranova@ukr.net

Сучасні загрози економічній безпеці України

Modern threats to economic security of Ukraine

У статті розглянуто теоретичні питання економічної безпеки держави, проаналізовано нормативно-правову базу стосовно національної та економічної безпеки. Зокрема досліджено такі небезпечні соціально-економічні явища, як корупція та відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом. На підставі цього проаналізовано результати діяльності спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції за 2012–2013 роки.

The article considers theoretical issues of the country's economic security and analyzes the regulatory and legal framework for national and economic security. In particular, there are investigated such dangerous social and economic phenomena as corruption and laundering of proceeds from crime. On the ground of the above mentioned issues, the authors analyze the results of activities of authorized entities in the area of corruption counteraction in 2012–2013.

Ключові слова: економічна безпека держави, національна безпека держави, спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції, антикорупційна стратегія, тіньова економіка, корупція, відмивання коштів.

Key words: country's economic security, country's national security, authorized entities in the area of corruption counteraction, anti-corruption strategy, shadow economy, corruption, money laundering.

У системі національної безпеки економічна, є матеріальною основою національної суверенності та визначає реальні можливості в гарантуванні інших видів безпеки. Тобто економічна безпека — це підґрунтя для функціонування всіх інших її елементів, які входять у цю систему (військової, технічної, продовольчої, екологічної).

В узагальненому, синтезованому значенні національну безпеку можна трактувати як спроможність держави своєчасно реагувати на вну-

трішні та зовнішні дестабілізуючі чинники, що проявляються у формі економічної, соціальної, політичної, військової та інших загроз, наявність яких може спричинити глибокі соціально-економічні потрясіння та порушення цілісності країни. Оскільки безпека держави в усіх її формах реалізується через відповідне державне фінансування, основою якого є створений внутрішній валовий продукт, то саме економічна безпека є чи не найважливішою її складовою. Вона характеризується

таким станом національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз, забезпечує конкурентоспроможність держави, її незалежність від зовнішнього середовища та економічний добробут населення [1].

Якщо розглядати небезпечні соціально-економічні явища як складові прояву економічної безпеки держави, то можна виокремити такі: тіньова економіка й особливо її кримінальна складова; організована злочинність із її проникненням у систе-

му економічних відносин; корупція на всіх щаблях державного управління; “втеча” капіталу за кордон за наявності дефіциту інвестиційних ресурсів; рейдерство і кримінальні банкрутства. У цій статті зосередимо увагу на таких явищах, які загрожують економічній безпеці держави, – відмивання коштів та корупція.

Проблеми економічної безпеки держави досліджували зарубіжні та вітчизняні вчені, зокрема О.І.Барановський, В.М.Геєць, В.В.Губський, М.М.Єрмоленко, В.І.Кириленко, П.В.Мельник, В.К.Сенчагов та інші.

У наш час безпека стала таким самим товаром, як і нафта, газ, метал та інформація. Найбільшим попитом на ринку безпеки користуються послуги з надання фізичного і технічного захисту. Однак із розвитком ринку такого виду послуг зривається попит на ці види безпеки і зростає попит на технології, методики захисту комерційної таємниці, на послуги із гарантування інформаційної безпеки та захист від ризику в комерційній діяльності, тобто на спеціфічні навички “контррозвідників, розвідників та аналітиків комерційних служб безпеки”.

У системі економічної безпеки визначальну роль відіграють національні економічні інтереси та їхні пріоритети. Для визначення національних економічних інтересів необхідним є: аналіз поточного стану економіки та виявлення тенденцій розвитку; моделювання та прогнозування соціально-економічного розвитку; коригування заходів державного регулювання з метою досягнення бажаних цілей [2].

Особливо важливою є розробка системи економічних показників, які могли б давати кількісну оцінку соціально-економічного розвитку країни. Їх необхідно додавати до діючої статистики. Зокрема в “Бюлетені Національного банку України” та на сторінках Офіційного інтернет-представництва НБУ щомісячно відображаються показники економічного розвитку країни – макроекономічні (ВВП, індекс споживчих цін, капітальні інвестиції, доходи бюджету, видатки бюджету, бюджетний дефіцит) та грошово-кредитної політики центрального банку (облікова ставка, ставка рефінансування тощо).

Особливе місце серед економічних загроз посідає відмивання коштів як механізм забезпечення функціонування тіньових економічних відно-

син, відтворення економічного потенціалу організованої злочинності тощо. Тому в зв'язку з активним розвитком фінансової системи, технологічним удосконаленням здійснення фінансових операцій, проникненням у національну економіку транснаціональної злочинності, проблема відмивання коштів набуває глобального характеру, адже це провокує загрози для фінансових ринків, зокрема національних. Тож протидія відмивання коштів є проблемою національної економічної безпеки, яка потребує усвідомлення природи та чинників поширення цього суспільно небезпечного явища, а також відповідного правового забезпечення, узгодженого з міжнародними стандартами.

ВІДМИВАННЯ КОШТІВ ЯК ФОРМА КРИМІНАЛЬНИХ ФІНАНСІВ

На початку 1990-х років в Україні та інших країнах пострадянського простору сформувалися передумови переходу економіки від тоталітарної, адміністративно-командної до ринкової системи господарювання. Відбулася зміна суспільного ладу, сталися якісні зміни як в економічних відносинах, так і в самому способі життя громадян. Як результат – трансформація з однієї системи в іншу, в основі якої – суттєві зміни у відносинах власності та лібералізація економічної діяльності.

Головними причинами, які призводять до порушення стану рівноваги у господарській системі та до підриву соціальної рівноваги, є відмивання коштів, незаконне вивезення капіталу, відтворення економічного потенціалу злочинних угруповань тощо. Це, в свою чергу, призводить до різкого соціального розшарування населення, адже якби не існувало відмивання коштів, нелегальна економіка потерпала б від нестачі ресурсів [3].

Для виявлення та боротьби з відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом, було прийнято Закон України від 28.11.2002 р. “Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму” [4].

КОРУПЦІЯ ЯК ІНДИКАТОР СУСПІЛЬСТВА

Корупція – це багатоаспектне соціальне, економічне, правове та моральне явище. Закон України “Про

засади запобігання і протидії корупції” від 07.04.2011 р. [5] дає таке визначення: “Корупція – це використання особою наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей з метою отримання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки (пропозиції) такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка (пропозиція) чи надання неправомірної вигоди такій особі або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних з цим можливостей”. Найчастіше корупція використовується для підкупу чиновників, а також у недобросовісній конкуренції для дискредитації конкурента і досягнення переваг над ним. Корупція зустрічається практично в усіх сферах діяльності суспільства, проте її феномен залишається мало дослідженим і осмисленим.

Безумовно, корупція є певним індикатором суспільства, його моралі, політичного, економічного, соціального стану держави загалом. Вона виявляє неефективність дій державної влади у сфері економічних, політичних, правових, суспільно-політичних та соціальних процесів [6].

Наслідками подальшого впливу проявів корупції є:

- втрата національного іміджу держави загалом;
- погіршення політичних, економічних, соціальних і правових позицій на світовій арені;
- міжнародна ізоляція від світового ринку;
- небажання прийняття України в престижні світові організації;
- підрив економічної системи держави в цілому;
- криміналізація та тінізація економіки;
- девальвація моральних цінностей;
- погіршення якості послуг та недобросовісна економічна конкуренція;
- перешкода залученню інвестицій в економіку та розвитку підприємства загалом;
- розвиток організованої, в тому числі й транснаціональної, злочинності, яка використовує корумпований державний апарат у своїх інтересах.

Проблеми формування та реалізації державної політики у сфері протидії корупції в Україні вивчаються аналітичними центрами, зокрема Агентством стратегічних досліджень, Цен-

тром економічних та політичних досліджень імені О.Разумкова, Інститутом конкурентного суспільства, Фондом місцевої демократії та іншими. Не залишилися ці проблеми й поза увагою міжнародної наукової спільноти.

В Україні корупція набула поширення на всіх рівнях державної влади та стала невід'ємною частиною суспільного життя. При цьому впродовж багатьох років стан справ у сфері запобігання і протидії корупції лише погіршується [6]. Цей факт підтверджує та відображає Індекс сприйняття корупції міжнародної організації Тренсперенсі Інтернешенел (Transparency International), за яким у 2009 році Україна посіла 146 місце серед 180 країн; у 2010 році – 134 місце із 178; у 2011 році – 152 місце із 182; і у 2012 році – 144 місце зі 176 (ми знаходимося на рівні таких держав, як Бангладеш, Камерун, Центральнo-Африканська Республіка, Республіка Конго та Сирія).

Низькі місця посіла Україна і в інших міжнародних антикорупційних індексах. Наприклад, у 2012 році міжнародна організація Фрідом Хаус (Freedom House) у своєму звіті “Перехідні нації” (Nations in Transit) оцінила стан корупції в Україні та рівень залежності судової влади на 6 балів із 7 можливих (1 – мінімальний бал залежності, 7 – максимальний бал), тоді як ще в 2011 році ці показники відповідно становили 5.75 бала (корупція) та 5.5 бала (залежність суду).

На сучасному етапі корупція є однією з головних загроз національній безпеці та демократії в Україні, оскільки вона:

- гальмує соціальний прогрес, передусім становлення демократичного громадянського суспільства;
- заважає повноцінній реалізації прав і свобод громадян;
- заперечує принцип верховенства права, а її швидке поширення й надалі зумовлене недосконалістю як правових норм, так і моральних якостей вітчизняного суспільства;
- утискає свободу слова, оскільки корумпована влада переважно захищена в неадекватному, некоректному висвітленні мас-медіа корупційних процесів у країні;
- поширюється внаслідок недосконалості системи державного управління від найнижчого до найвищого рівня, що дає змогу чиновникам на власний розсуд розпоряджатися національними ресурсами;
- породжує недовіру громадян до

влади через зневіру в справедливості вирішення наявних проблем і задоволення потреб;

- породжує недовіру громадян один до одного;
- сприймається владою й переважно більшістю населення як звичне явище, а можливість її подолання викликає великі сумніви;
- призводить до падіння міжнародних рейтингів України і небажання закордонних інвесторів вкладати свої капітали в її розвиток.

Відповідно до статті 5 Закону України “Про засади запобігання і протидії корупції” [5] спеціально уповноваженими суб'єктами в сфері протидії корупції є: органи прокуратури, спеціальні підрозділи по боротьбі з організованою злочинністю Міністерства внутрішніх справ України, податкової міліції по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю Служби безпеки України, Військової служби правопорядку в Збройних Силах України. Ці структури у межах своєї компетенції безпосередньо здійснюють заходи щодо виявлення, припинення та розслідування корупційних правопорушень.

За результатами діяльності у 2012 році спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції до суду направлено 2 438 протоколів про адміністративні корупційні правопорушення. В цілому органами внутрішніх справ складено протоколи про адміністративні корупційні правопорушення щодо 605 осіб, органами Служби безпеки України – щодо 769 осіб, органами Державної податкової служби України – щодо 92 осіб, органами Військової служби правопорядку в Збройних Силах України – щодо 50 осіб [8].

У 2013 році органами внутрішніх справ складено протоколи про адміністративні корупційні правопорушення щодо 634 осіб, органами Служби безпеки України – щодо 603 осіб, органами Військової служби правопорядку у Збройних Силах України – щодо 23 осіб [9].

З метою реалізації державної політики із запобігання та протидії корупції, профілактики і попередження причин та умов, які сприяють її проявам, іншим правопорушенням, у центральних органах виконавчої влади та їхніх територіальних органах затверджено плани заходів щодо попередження та профілактики корупційних правопорушень.

Аналізуючи звіти Міністерства

юстиції про результати проведення заходів щодо запобігання і протидії корупції за 2012–2013 роки [8], [9], можемо зробити такі висновки:

1. У 2012 році Україна за рівнем корупції посіла 144 місце із 176 країн;
  2. Хабарництво в середньому становило 0.3–0.5% від загальної кількості злочинів, зареєстрованих в Україні;
  3. Порушення кримінальних справ щодо хабарництва в Україні не є системним явищем, а радше винятком – здебільшого з таких справ до суду їх передається менш як 40%;
  4. Із посадових осіб, які притягуються до адміністративної відповідальності за корупційні правопорушення, близько 40% становлять державні службовці та службовці місцевого самоврядування 5–7 категорії, тобто представники найнижчої ланки;
  5. Народні депутати України та депутати рад регіонального рівня залишаються для правоохоронних органів практично недосяжними.
- Виходячи з викладеного вище, можемо сказати, що викоринити чи ліквідувати корупцію в цілому практично неможливо, проте протидіяти їй і зменшити вплив на державу реально.

ВИСНОВКИ

Питанню економічної безпеки у нашій країні приділяється велика увага. Зокрема Міністерство економічного розвитку і торгівлі спільно з Місією України при НАТО й Офісом зв'язку НАТО в Україні проводить засідання Спільних робочих груп [10], до участі в яких залучаються представники Міністерства оборони, Міністерства закордонних справ, Національного інституту стратегічних досліджень, а також Міжнародного секретаріату НАТО та низки неурядових іноземних організацій. Це свідчить про те, що проблема економічної та енергетичної безпеки має глобальний характер, тому її вирішення є одним із найважливіших завдань загальної безпеки та економіки для міжнародних організацій.

На засіданні Спільної робочої групи Україна – НАТО з питань економічної безпеки (м. Київ, вересень 2012 р.) [10] учасники делегацій нашої країни та НАТО зазначили, що проведення таких зустрічей є важливим заходом практичного співробітництва України з Організацією Північноатлантичного договору. Цей захід засвідчив інтерес сторін до отри-

мання об'єктивної інформації щодо пріоритетів та перспектив розвитку світової і регіональної економіки, підтримки демократичних цінностей і співробітництва.

Паралельно питанню економічної безпеки приділяється увага й національній безпеці України. Зокрема прийнято "Стратегію національної безпеки України", затверджену указом Президента від 12 лютого 2007 року № 105 [11]. Вона визначає загальні принципи, пріоритетні цілі, завдання і механізми захисту життєво важливих інтересів особи, суспільства і держави від зовнішніх та внутрішніх загроз.

Із метою визначення концептуальних засад формування ефективного та дієвого механізму державного управління ризиками, спрямованих на недопущення та мінімізацію наслідків потенційного негативного впливу як зовнішніх, так і внутрішніх чинників, Кабінет Міністрів України 15 серпня 2012 року своїм розпорядженням № 569 схвалив Концепцію забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері [12]. Для досягнення поставленої мети передбачено низку заходів, серед яких:

- проведення структурних реформ в економіці та забезпечення цінової і фінансової стабільності;
- забезпечення стабільності системи державних фінансів;
- дотримання економічно безпечного рівня державного боргу;
- створення умов для розвитку та функціонування внутрішнього ринку капіталу;
- стимулювання кредитування реального сектору, зменшення ризиків у банківській сфері;
- збільшення капіталізації, ліквідності й прозорості фондового ринку;
- посилення стійкості, прозорості й конкурентоспроможності небанківського фінансового сектору України.

Реалізація даного рішення забезпечить захист національних інтересів держави в разі виникнення та поглиблення загроз у фінансовій сфері, розроблення механізму державного управління ризиками у цій сфері та мінімізацію наслідків глобальних загроз у разі їх виникнення, що сприятиме збалансованості фінансової сфери і забезпечить ефективне функціонування національної економіки та економічне зростання держави.

Практичне гарантування ефективної економічної безпеки держави за сучасних умов значною мірою залежить від застосування наукових під-

ходів до цієї проблеми. Великомасштабні дослідження в сфері економічної безпеки держави привели на Заході до створення нової науки, яка дістала назву "екоосестейт" (economic security of state), тобто наука про економічну безпеку. Сутність її полягає в тому, що вона є базою для будь-яких інших напрямів, проявів та відгалужень економічної безпеки держави. Завдяки накопиченим знанням цього відгалуження можна передбачити наслідки зовнішніх або внутрішніх дій із метою зменшення їхнього можливого негативного або збільшення позитивного впливу на розвиток держави.

Із метою вдосконалення правових та організаційних засад запобігання і протидії корупції 21 жовтня 2011 року Президент України своїм указом № 1001 схвалив Національну антикорупційну стратегію на 2011–2015 роки [13]. За задумом, вона мала забезпечити зменшення рівня корупції в Україні шляхом усунення передумов її виникнення через упровадження превентивних заходів, зміцнення режиму законності, а також формування в суспільстві нетерпимого, негативного ставлення до корупції за допомогою спільних зусиль державних і громадських структур та за участі міжнародних організацій. Стратегією передбачено, що оцінка ефективності її реалізації має ґрунтуватися на результатах виконання Державної програми щодо запобігання і протидії корупції на 2011–2015 роки [7].

Уряд України 22 серпня 2014 року схвалив *антикорупційний пакет законопроектів*, реалізація яких дасть змогу здійснити найбільшу антикорупційну реформу в державі за останні 23 роки. Ці документи передбачають створення повноцінного загальнодержавного механізму запобігання корупції, а також виявлення та покарання осіб, які вчинили особливо небезпечні корупційні злочини.

Проект Закону України № 5085 "Про Національне антикорупційне бюро України" [14] регламентує створення спеціалізованого правоохоронного антикорупційного органу, основними функціями якого будуть виявлення та розслідування корупційних злочинів, які становлять особливу суспільну небезпеку, або вчинені вищими посадовими особами держави.

Також схвалено *проект Закону України № 5113 "Про запобігання корупції"* [15], який має замінити чинний сьогодні, але неефективний Закон України "Про засади запобігання і проти-

дії корупції". Передбачається запровадження широкого переліку антикорупційних обмежень для осіб, які обіймають посади на державній службі чи службі в органах місцевого самоврядування, створення чітких правил поведінки чиновника, аби його дії завжди відповідали публічному інтересу та очікуванням суспільства.

Проект Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо визначення кінцевих бенефіціарних власників (контролерів) юридичних осіб та публічних діячів" [16] розкриває інформацію про кінцевих бенефіціарних власників юридичних осіб (фізичних осіб, які фактично контролюють компанії) при здійсненні їх державної реєстрації. Це дасть змогу запобігти утворенню фіктивних компаній, у тому числі в офшорах, із метою відмивання одержаних злочинним шляхом доходів. Таким чином корупціонери будуть позбавлені ще одного механізму, який дає змогу використовувати отримані в незаконний спосіб прибутки.

До пакета антикорупційних законів належить також *проект Закону України від 14 липня 2014 року № 4284а "Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки"* [17].

Проекти законів розроблено Міністерством юстиції спільно з експертами громадської ініціативи "Реанімаційний пакет реформ" за кращими іноземними зразками, ці документи отримали схвальні відгуки міжнародних та вітчизняних експертів.

Виходячи з викладеного вище, можемо зробити висновок, що питання економічної безпеки не залишається поза увагою як органів влади, так і науковців. Чимало робиться в законодавчому напрямі та науковому пошуку нових засобів підвищення економічної безпеки держави або вдосконаленню вже існуючих засобів боротьби з корупцією, відмиванням коштів, тіньовою економікою тощо. Та для ефективнішого вирішення проблеми держава повинна проводити комплексну роботу зі створення ринку послуг економічної безпеки та боротьби з корупцією і відмиванням грошей. Політико-економічні передумови безпеки національної економіки мають забезпечити її функціонування без таких ганебних явищ, як корупція, хабарництво, рейдерство та інша економічна злочинність.

Глобалізація світової економіки потребує посилення антикорупційних

зусиль із метою залучення іноземних інвесторів, для яких необхідність давати хабара і мати справу з корупцією неприйнятні. Зниження рівня корупції є ефективнішим шляхом поліпшення економічного стану країни, ніж зниження податків, оскільки це не зменшує державних доходів. Корупція значно підвищує ймовірність макроекономічної нестабільності в умовах глобалізації. Збільшується розрив між країнами, які можуть управляти корупцією та мати вигоду з глобалізації, і тими, які не лише не роблять цього, а й піддаються великим загрозам від негативних наслідків глобалізації, наприклад, таких, як мінливість міжнародних потоків капіталу або валютно-фінансові кризи. Саме тому для подальшого розвитку держави необхідно приділяти велику увагу боротьбі з корупцією та своєчасно виявляти фактори, які підривають стійкість і соціально-економічну безпеку держави. Вирішення цих проблем є важливими для суспільного прогресу, нормального життя та запобігання іншим викликам і загрозам.

Список використаних джерел

1. Яремко І. І. Економічна безпека як складова національної безпеки держави. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/22426/1/43-Yaremko-74-75.pdf>. — (Ukrainian source).
 2. Пухтаєвич Г. О. Аналіз національної економіки: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2003. — 148 с. — (Ukrainian source).
 3. Користін О. Є. Економічна безпека: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2010.

— 306 с. — (Ukrainian source).
 4. Закон України “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму” від 28 листопада 2002 року № 249-IV. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. — (Ukrainian source).
 5. Закон України “Про засади запобігання і протидії корупції” від 7 квітня 2011 року № 3206-VI. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. — (Ukrainian source).
 6. Чапран О. М. Корупція — загроза національній безпеці // V Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція “Альянс наук: учений — ученому” (20 марта 2009 г.). — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.confcontact.com/2009_03_18/ek8_chapran.php. — (Ukrainian source).
 7. Державна програма щодо запобігання і протидії корупції на 2011–2015 роки. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ti-ukraine.org/system/files/research/zvit_0.pdf. — (Ukrainian source).
 8. Звіт про результати проведення заходів щодо запобігання і протидії корупції у 2012 році. Міністерство юстиції. — 2013. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/21885>. — (Ukrainian source).
 9. Звіт про результати проведення заходів щодо запобігання і протидії корупції у 2013 році. Міністерство юстиції. — 2014. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/section/421>. — (Ukrainian source).
 10. Засідання Спільної робочої групи Україна — НАТО з питань економічної безпеки (м. Київ, вересень 2012). — [Електронний ресурс]. — Режим доступу:

<http://www.me.gov.ua>. — (Ukrainian source).
 11. Указ Президента України № 105 від 12 лютого 2007 р. “Про Стратегію національної безпеки України”. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. — (Ukrainian source).
 12. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 569 від 15 серпня 2012 р. “Про схвалення Концепції забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері”. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. — (Ukrainian source).
 13. Указ Президента України № 1001 від 21 жовтня 2011 р. “Про Національну антикорупційну стратегію на 2011–2015 роки”. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. — (Ukrainian source).
 14. Проект Закону України “Про Національне антикорупційне бюро України”. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. — (Ukrainian source).
 15. Проект Закону України “Про запобігання корупції”. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. — (Ukrainian source).
 16. Проект Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо визначення кінцевих бенефіціарних власників (контролерів) юридичних осіб та публічних діячів”. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. — (Ukrainian source).
 17. Проект Закону України від 14 липня 2014 року № 4284а “Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки”. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. — (Ukrainian source).

Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України один раз на місяць (за листопад 2014 року)*
 Official exchange rate of the hryvnia against foreign currencies, which is established by the National Bank of Ukraine monthly (for November 2014)

№ п/п	Код валюти	Назва валюти	Офіційний курс	№ п/п	Код валюти	Назва валюти	Офіційний курс
1	975 BGN	100 левів (Болгарія)	834.1994	16	434 LYD	100 лівійських динарів	1079.6735
2	986 BRL	100 бразильських реалів	538.5572	17	484 MXN	100 мексиканських песо	96.4382
3	051 AMD	10000 вірменських драмів	314.5355	18	496 MNT	10000 монгольських тугриків	69.6461
4	410 KRW	1000 вон Республіки Корея	12.2639	19	554 NZD	100 новозеландських доларів	1011.2354
5	704 VND	10000 в'єтнамських донгів	6.0916	20	586 PKR	100 пакистанських рупій	12.5704
6	981 GEL	100 грузинських ларі	738.1831	21	604 PEN	100 перуанських нових солів	443.8966
7	344 HKD	100 доларів Гонконгу	166.9833	22	946 RON	100 нових румунських левів	369.3327
8	818 EGP	100 єгипетських фунтів	181.1259	23	682 SAR	100 саудівських ріялів	345.1951
9	376 ILS	100 ізраїльських нових шекелів	343.7565	24	760 SYP	100 сирійських фунтів	7.8608
10	356 INR	1000 індійських рупій	210.7001	25	901 TWD	100 нових тайванських доларів	42.6325
11	364 IRR	1000 іранських ріалів	0.4849	26	972 TJS	100 таджицьких сомони	258.8325
12	368 IQD	100 іракських динарів	1.1145	27	952 XOF	1000 франків КФА	24.9189
13	417 KGS	100 киргизьких сомів	22.5825	28	152 CLP	1000 чилійських песо	22.4585
14	414 KWD	100 кувейтських динарів	4475.0117	29	191 HRK	100 хорватських кун	212.9514
15	422 LBP	1000 ліванських фунтів	8.5596	30	255	100 доларів США за розр. із Індією	1036.0547

* Курс встановлено з 01.11.2014 року.

Підготовлено департаментом аналізу та прогнозування грошово-кредитного ринку Національного банку України.